

3

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม Guidelines for Sustainable Development of Community-Based Tourism : A Case Study of Tha Kha Floating Market, Amphawa District, Samut Songkhram Province

อัจฉรีย์ มานะกิจ และ ประสพชัย พสุนนท์
Atcharee Manakij and Prasopchai Pasunon

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม

Guidelines for Sustainable Development of Community-Based Tourism : A Case Study of Tha Kha Floating Market, Amphawa District, Samut Songkhram Province

อัจฉรีย์ มานะกิจ¹ และ ประสพชัย พสุนนท์²

Atcharee Manakij and Prasopchai Pasunon

¹กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
ประเทศไทย E-mail : atcharee_noon@hotmail.com

Department of Community Development Chalerm Phrakiat Government Center, Rathaprasitphakdi Building, Chaeng Watthana Road, Lak Si District, Bangkok 10210, Thailand.
E-mail : atcharee_noon@hotmail.com

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอสองพี่น้อง เพชรบุรี 76120 ประเทศไทย
E-mail : Arthur8kim@gmail.com

Faculty of Management Science Silpakorn University, No. 1, Village No. 3, Sam Phraya Subdistrict, Cha-Am District, Phetchaburi 76120, Thailand. E-mail : Arthur8kim@gmail.com

Received : 8 July 2020 Revised : 10 September 2020 Accepted : 23 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบแผนการวิจัยแบบผสมผสานวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วิธีเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานบริหารตลาดน้ำท่าคา กรรมการบริหารตลาดท่าคา ผู้ค้าในตลาด นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของตลาดน้ำท่าคา และการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำท่าคาจำนวน 402 คน จากการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบตามสะดวก สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ เพื่อพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำผลการวิจัย พบว่า การวางแผนทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืนของตลาดน้ำท่าคา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติกส์ของตัวแบบการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวเท่ากับ -2.519 -2.797 และ 2.339 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ทั้ง 3 มิติ คือ มิติด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ และมีร้อยละการพยากรณ์ถูกต้อง เท่ากับ 30.9

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

Abstract

This research was the mixed methods research with exploratory sequential design using both qualitative and quantitative approaches. In-depth interviews were used as a method

collecting the qualitative data from a sample of 10 respondents including a village headman, a managing director of Tha Kha floating market, vendors, tourists and government officials. The researcher selected specific key informants in order to examine guidelines for sustainable development of community-based tourism at Tha Kha floating market. The research instruments used in collecting the quantitative data were questionnaires administered with a sample of 402 Thai tourists visiting Tha Kha floating market selected by using convenience sampling technique which was a type of non-probability sampling. The statistic used in the study was logistic regression analysis in order to predict and ensure that the tourists would decide on returning to the floating market again. It was found that guidelines for sustainable development for community-based tourism at Tha Kha floating market corresponded to the empirical data.

logistic regression coefficients of the decision-making model for the return of tourists were -2.519 -2.797 and 2.339 at the statistically significance level of 0.01 for all 3 dimensions including social, cultural and traditional dimension, economic dimension and environmental dimension respectively. The percentage of correct predictions was 30.9

Keywords : Guidelines for Development; Sustainability for Community-Based Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่สูงขึ้น จากสถิติสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า เดือนธันวาคม 2562 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน 17.56 ล้านคน สร้างรายได้ 0.09 ล้านล้านบาท (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) โดยทิศทางของการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้น มุ่งเน้นสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน กับผู้มาเยือน ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน (วีระพล ทองมา, 2559) การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Sustainable tourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นถึงความยั่งยืนของสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากความร่วมมือกันของคนในชุมชน กำหนดและจัดการโดยชุมชน และมีบทบาทความเป็นเจ้าของในการดูแลชุมชนร่วมกันทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนนับเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557)

ตลาดน้ำท่าคา เป็นหนึ่งในหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีศักยภาพและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการแสดงออกถึงความเข้มแข็งของชุมชนอย่างชัดเจน หากแต่การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนเป็นสิ่งที่สำคัญ อันประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การนำการประสานงาน และการควบคุม โดยทุกๆ กระบวนการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนใน

การร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ มีส่วนร่วมประเมินผลโดยชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการ ดังนั้น การวางแผนทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว เพื่อพร้อมรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยที่สูงขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของตลาดน้ำท่าคา
2. เพื่อพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน ที่มุ่งเน้นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล และเกิดการเรียนรู้แก่ผู้ที่มาท่องเที่ยวในชุมชน (พจนานุกรม สอนศรี และ สมภพ ยี่จ่อหอ, 2556) ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ให้ความร่วมมือ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริงด้านเศรษฐกิจ (สินธุ์ สโรบล อุดร วงศ์ทับทิม และ สุภาณี ทรงพรวาณิชย์, 2545) ทั้งนี้การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นถึงความสำคัญและมีความต้องการที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชน ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ รวมถึงดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตอันดีงามของชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน (ณัฐพัชร์ มณีโรจน์, 2560) เริ่มต้นมาจากการที่ชุมชนเห็นถึงความสำคัญและร่วมแรงร่วมใจในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนโดยคนในชุมชนและเข้าใจในหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเรื่องของการรับรู้ว่าคุณชนนั้นเป็นเจ้าของมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทั้งยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ก่อเกิดความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม เอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชนทั้งนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งหากไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนจะส่งผลต่อความยั่งยืน

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิดของการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาจากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในเชิงเศรษฐศาสตร์ หมายความว่า การบริโภคสินค้าและบริการของคนรุ่นนี้จะไม่ไปเบียดเบียนการบริโภคของคน

ชุมชนท้องถิ่น และคนท้องถิ่นจะมีสินค้าและบริการให้บริโภคไม่ต่ำกว่าคนรุ่นปัจจุบัน ดังนั้นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจึงหมายความว่า มีการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด ทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวยังสมบูรณ์ชั่วรุ่นลูกหลาน กล่าวคือ เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ร่วมกันกำหนดทิศทางโดยชุมชน และมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องพิจารณามิติด้านสังคม เศรษฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันกันไปตลอดในรูปแบบของการท่องเที่ยว นั้น เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องยาวนานโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรนั้นๆ (ภราเดช พยัทธิเชียร, 2539) หลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ จะต้องมีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างยืนยาวและมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สุธี เสรีรัฐศรี, 2557)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การดำเนินงานในการพัฒนาสภาพชุมชนด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานโดยมีการวางแผนการจัดการจากภาครัฐ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจโดยต้องสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชน เกิดการกระจายผลประโยชน์และรายได้จากพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม (โศรยา สิงขวงศ์, 2546) ทั้งนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบท ทำให้คนในท้องถิ่นได้รับการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งใหม่ๆ ได้ (Shao, 2007) ดังนั้น การมีส่วนร่วมของภาครัฐ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด นอกจากนั้นจะต้องมีมาตรการในการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพื่อความยั่งยืนของชุมชน (Lee and Back, 2003) โดยหลักที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจนั้นควรพิจารณาถึงการรับรู้และทัศนคติของชุมชนก่อนที่จะทำการลงทุน การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีทิศทางและแนวทางที่เหมาะสม กระบวนการจัดการอย่างต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้อง

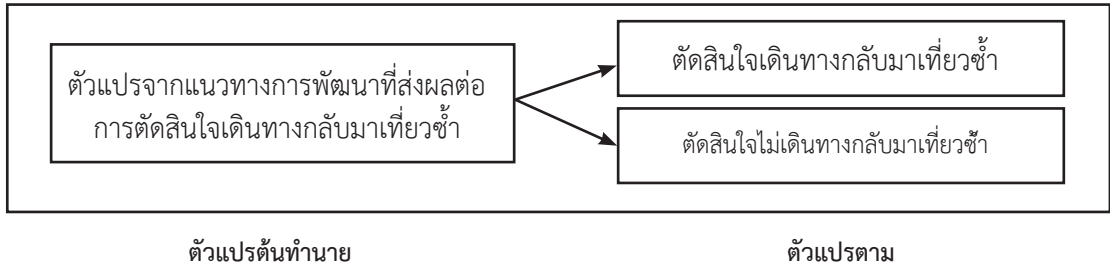
หากพิจารณาการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ คือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนนับเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน และสร้างระบบการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเจ้าของทรัพยากร คือ คนชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เกิดการเรียนรู้ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Kampetch and Jitpakdee, 2017) สามารถสร้างรายได้ เกิดการจ้างงาน มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นนำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการอนุรักษ์ และการใช้ทรัพยากรให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว (Jitpakdee and Thapa, 2012; Pimlapas Pongsakornrunsilp, 2014) ดังนั้น การบริหารจัดการถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้หมู่บ้านเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นำไปสู่กรอบแนวคิดของงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อมุ่งเน้นให้หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดน้ำท่าคาเกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานต่อไป แสดงดังรูปที่ 1

กรอบแนวคิดงานวิจัย

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา

ระยะที่ 1 : สัมภาษณ์เชิงลึก

ระยะที่ 2 : Logistic Regression

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบผสมผสานวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) แบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) โดยแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือชั้นที่ 1 เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน และหลังจากนั้นนำแนวทางดังกล่าวมากำหนดตัวแปร เพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยใน ชั้นที่ 2 โดยเลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพยากรณ์และยืนยันแนวทางที่ได้จากการทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวทางของ (Creswel & Plano Clark, 2011) และ (Creswel, 2013)

จากการลงพื้นที่วิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของตลาดน้ำท่าคา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาเป็นฐานคิดในการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของตลาดน้ำท่าคาจำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านคลองศาลา จำนวน 1 คน ประธานบริหารตลาดน้ำท่าคา จำนวน 1 คน กรรมการบริหารตลาดท่าคา จำนวน 1 คน ผู้ค้าในตลาด จำนวน 3 คน นักท่องเที่ยว จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 1 คน มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย โดยใช้วิธีตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ต่างกัน (Data Triangulation) และทำการตรวจสอบเส้าอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย ได้แก่ เส้าด้านผู้วิจัย และเส้าด้านทฤษฎี โดยทำการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แห่ง จนกระทั่งไม่มีการเปลี่ยนแปลง หรือเรียกว่า ข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (สฤงศ์ จันทวานิช, 2546) และสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549)

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคา จุดแข็งและจุดอ่อนที่ทำให้ตลาดน้ำท่าคาเป็นที่นิยมในการเดินทางมาท่องเที่ยวและคงอยู่มา

เป็นเวลานาน นำมาซึ่งแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนที่ทำให้ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป ดังนี้

จุดเด่นของตลาดน้ำท่าคา

หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดน้ำท่าคา เป็นตลาดน้ำที่มีความเก่าแก่ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีอัตลักษณ์ของชุมชน มีความโดดเด่นและน่าค้นหา เช่น การขายของทางน้ำ ผักปลอดสารพิษ มีฐานเรียนรู้การทำน้ำตลมะพร้าวให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน เป็นต้น สามารถสะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตคนไทยในชนบท และคนไทยสมัยก่อน ผู้ค้าขายในตลาดน้ำท่าคา รวมถึงคนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อนักท่องเที่ยวที่มาเยือน มีภาคีเครือข่ายการพัฒนาาร่วมทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคณะกรรมการที่มีศักยภาพในการร่วมกันวางแผนขับเคลื่อนจากการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจในชุมชนตลาดน้ำท่าคา มีความภาคภูมิใจในตนเอง คนในชุมชนในตลาดน้ำท่าคา มีช่องทางการตลาดในการขายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่หลากหลาย ตลาดน้ำท่าคาสามารถจัดการให้เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนในชุมชนตลาดน้ำท่าคา มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชนตลาดน้ำท่าคา ยังคงใช้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม คือ การพายเรือ ผู้ค้าขายในตลาดจะไม่มีการใช้รถยนต์และใช้เพียงเรือพายเท่านั้น มีที่พักโฮมสเตย์และรีสอร์ทที่น่าสนใจ เพียงพอต่อการเข้าพัก และมีกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์การเดินทางมายังตลาดน้ำท่าคาไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำบางน้อย และตลาดน้ำสามอำเภอ เป็นต้น กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ภาชนะส่วนใหญ่ของตลาดน้ำท่าคา จะทำจากวัสดุจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนคนในชุมชนมีแผนการพัฒนาหมู่บ้านอยู่เสมอ โดยร่วมกันลงแขกลงคลองเพื่อกำจัดผักตบชวาและขยะเป็นประจำทุกเดือน

จุดด้อยของหมู่บ้านคลองศาลา

ตลาดน้ำท่าคา ยังไม่มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดคนมากนัก จะเป็นความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำยังไม่มีรถสาธารณะบริการจากตัวเมืองมายังตลาดน้ำท่าคาโดยตรงหากไม่มีรถส่วนตัวจะเดินทางลำบากในการเข้าถึงตลาดน้ำท่าคา ยังไม่มีประเพณีและวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นตลาดน้ำท่าคาอย่างชัดเจน เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านภาษา และวัฒนธรรมด้านอาหารพื้นถิ่นอาหารและสินค้าของตลาดน้ำท่าคา มีราคาไม่สูงมาก แต่มีจำนวนน้อยและยังไม่มีมีความหลากหลาย ยังไม่มีการนำวิธีการคัดแยกขยะมาใช้อย่างชัดเจน แม้ว่าตลาดน้ำท่าคา จะมีการใช้ภาชนะส่วนใหญ่จะทำจากวัสดุจากธรรมชาติ แต่เมื่อนำกลับบ้านยังคงมีการใช้ถุงพลาสติกอยู่เป็นจำนวนมาก

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้านเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาของหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติ ในการนำมาซึ่งความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

มิติที่ 1 ด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคา ด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี ควรมีการค้นหาอัตลักษณ์ของประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนที่ยังไม่มีความชัดเจน เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านภาษา และวัฒนธรรมด้านอาหารพื้นถิ่น เพื่อทำการส่งเสริม สืบทอด และเผยแพร่ วัฒนธรรมดังกล่าวให้เห็นเป็นรูปธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมให้กับคนในชุมชนเพื่อมุ่งเน้นการเสริมสร้างและ

ดำรงความสามัคคีของคนในชุมชน สร้างชุมชนให้เกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในมรดกทางสังคมและการกลับคืนถิ่นของคนในชุมชนเพื่อเป็นพลังดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน ส่วนการติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับคนภายนอกชุมชนนั้น อาจมีการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวยังตลาดน้ำ ด้วยการเพิ่มเติมกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมวิ่ง หรือปั่นจักรยาน เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์และความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว และในเรื่องของการคมนาคม ที่หากไม่มีรถส่วนตัวจะเดินทางลำบากในการเข้าถึงตลาดน้ำท่าคานั้น จำเป็นต้องมีการนำเข้าประชาคมของหมู่บ้านในการทำแผนชุมชน เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้วยรถโดยสารสาธารณะเพิ่มความสะดวกสบายและโอกาสในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของผู้ที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำท่าคาน

มิติที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคาน ด้านเศรษฐกิจ ควรมีการส่งเสริมอาชีพเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความหลากหลายและมีความน่าสนใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้และฝึกอาชีพให้กับคนในชุมชนเพื่อเป็นกำลังการผลิตสินค้าที่หลากหลาย ขจัดความยากจน นำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน โดยมีการสร้างนวัตกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดลูกค้า เช่น การจ่ายเงินทางออนไลน์ เป็นต้น

มิติที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคาน ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดการวัชพืชและขยะโดยนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป เพื่อเป็นการสร้างพลังงานสะอาดให้เกิดขึ้นในชุมชนแทนการทิ้งเปล่า จัดให้มีการคัดแยกขยะ ด้วยการส่งเสริมความรู้ให้กับผู้ค้าและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำท่าคาน และออกมาตรการ กฎและระเบียบเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้แก่ผู้ที่ค้าขายในตลาดน้ำท่าคาน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำท่าคานทั้งนี้การแก้ไขปัญหาการใช้ภาชนะจากวัสดุจากธรรมชาติ แต่เมื่อนำกลับบ้านยังคงมีการใช้ถุงพลาสติกอยู่เป็นจำนวนมาก อาจแก้ไขโดยการสร้างนวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในการผลิตภาชนะใส่สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ตลาดน้ำท่าคานเป็นตลาดน้ำปลอดขยะ (Zero Waste) เช่น ขอคำปรึกษาจากสถาบันการศึกษาในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากการใช้ถุงพลาสติกในการส่งสินค้ากลับบ้าน เป็นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่ช่วยลดการใช้ขยะประเภทพลาสติกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น เพื่อเป็นการพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำจากการวิเคราะห์และจัดทำแนวทางทางการพัฒนาของหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจึงทำการเลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณในการพยากรณ์และยืนยันแนวทางดังกล่าว ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคาน ที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544) แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาดจึงสำรองตัวอย่างไว้จำนวน 18 คน ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ จากนักท่องเที่ยวที่มีความเต็มใจและให้ข้อมูลเท่ากับ 402 คน (สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression) นั้นจะต้องใช้ขนาดตัวอย่าง $n \geq 30$ เท่าของขนาดตัวแปร ซึ่งมีค่าเท่ากับ 90 ตัวอย่าง ซึ่งการทดลองในครั้งนี้ ใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 402 คน ถือว่า

เป็นไปตามเกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่าง) โดยเลือกใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เป็นลักษณะแบบเลือกตอบ (Checklist) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการเดินทาง และวัตถุประสงค์ของการเดินทาง และส่วนที่ 3 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของ Likert (Rating Scale) โดยแต่ละข้อแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด (5) เห็นด้วยมาก (4) เห็นด้วยปานกลาง (3) เห็นด้วยน้อย (2) และเห็นด้วยน้อยที่สุด (1) เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำ จำนวน 15 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามงานวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) พบว่า มีค่าระหว่าง 0.50-1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย (ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน, 2551) โดยข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์และสามารถนำไปใช้ในการสอบถามได้จริง โดยมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อคำถาม และทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าระหว่าง 0.71-0.90 โดยกำหนดให้ค่าความน่าเชื่อถือได้ของสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง (Nunnally, 1978)

ขั้นนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีด้วยกัน 2 ส่วน คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย สถิติตค่าความถี่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis : LR)

การพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

จากการนำผลของตัวแปรที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึก มาตั้งเป็นข้อคำถามเพื่อพยากรณ์และยืนยันแนวโน้มการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ เพื่อเป็นการยืนยันแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ผล ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 สถานภาพสมรส จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58 อาชีพค้าขาย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 รายได้ต่อเดือน 15,001- 25,000 บาท จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ภาคกลาง จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า VIF และค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์

ตัวแปร	ด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	VIF
ค่าเฉลี่ย	4.232	4.316	4.299	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.443	0.429	0.446	
ด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณี (X_1)				2.519
ด้านเศรษฐกิจ (X_2)	0.710**			1.806
ด้านสิ่งแวดล้อม (X_3)	0.668**	0.777**		2.017
การตัดสินใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ	-0.302**	-0.295**	-0.181**	

** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อพิจารณาค่า VIF (Variance Inflation Factor) เพื่อตรวจสอบปัญหา สหสัมพันธ์ (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปร พบว่า มีค่าน้อยกว่า 20 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหา สหสัมพันธ์ (Multicollinearity) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อ ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โดยการ ตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ของตลาดน้ำท่าคา ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้าน เศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 4.316 รองลงมาเป็นด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 4.299 และด้านสังคม วัฒนธรรม และ ประเพณี มีค่าเฉลี่ย 4.232 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 นำไปสู่การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การจำแนก ประเภทและการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ขั้นตอนต่อไป

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำยังตลาด น้ำท่าคา ด้วยวิธี Backward Stepwise (Wald) โดยการสร้างสมการคาดการณ์ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจ เดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จากการพิจารณาค่าสถิติ ดังนี้

ตารางที่ 2 การทดสอบความเหมาะสมของตัวแบบ ด้วยสถิติของ -2Log likelihood, Cox & Snell R Square, Nagelkerke R Square และ Hosmer and Lemeshow

-2Log Likelihood	Cox&Snell R Square	Nagelkerke R Square	Hosmer and Lemeshow Test		
111.631 ^a	0.098	0.309	Chi - Squire	df	Sig
			5.654	8	0.686

จากตารางที่ 2 การทดสอบความเหมาะสมของโมเดลด้วยสถิติของ Hosmer and Lemeshow พบว่ามีค่า sig > 0.05 ทำให้ทราบว่า Model มีความเหมาะสมในการอธิบายการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำยังตลาดน้ำท่าคา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่า Nagelkerke R Square เท่ากับ 0.309 ทำให้ทราบว่าตัวแปรอิสระในโมเดลสามารถอธิบายโอกาสในการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำยังตลาดน้ำท่าคาได้ร้อยละ 30.9

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ ตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig	Exp (B)
ด้านสังคม วัฒนธรรมและประเพณี (X ₁)	-2.519**	0.769	10.742	1	0.001	0.081
ด้านเศรษฐกิจ (X ₂)	-2.797**	0.910	9.445	1	0.002	0.061
ด้านสิ่งแวดล้อม (X ₃)	2.339*	0.925	6.397	1	0.011	10.369
Constant	8.651**	2.324	13.855	1	0.000	5716.118

** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติกส์ของตัวแบบการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว คือ ตัวแปรด้านสังคม วัฒนธรรมและประเพณี ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถเขียนสมการการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ได้ ดังนี้

$$Z = 8.651 + 2.339 (X_3) - 2.519(X_1) - 2.797(X_2)$$

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสังคม วัฒนธรรม (X₁) และประเพณี ด้านเศรษฐกิจ (X₂) และด้านสิ่งแวดล้อม (X₃) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 มีร้อยละการพยากรณ์ถูกต้อง เท่ากับ 30.9

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบว่าตลาดน้ำท่าคามีความโดดเด่นในเรื่องของความคงอัตลักษณ์ของวิถีชีวิตของคนชนบท การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่มีความเก่าแก่ มีที่พักที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังชุมชน และมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อันเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวแต่ยังมีกิจกรรมในการดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่มากนัก ชุมชนจึงมีความจำเป็นที่จะมองหากิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่สามารถสร้างประสบการณ์ ความประทับใจที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า (2556) พบว่าองค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างจุดเด่นหรืออัตลักษณ์การท่องเที่ยว ของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และนอกเหนือจากศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนนั้น บ้านโคกไคร ยังมีศักยภาพทางด้านการบริการ และการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา

ท่องเที่ยว เนื่องจากการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันนักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับประสบการณ์ หรือ ความเพลิดเพลินใจ ประกอบกับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังไม่สะดวกมากนักสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทาง โดยรถโดยสาร ซึ่งการดำเนินการพัฒนาสู่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ ต้องมีการศึกษาถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก (Dickman, 1996) เพื่อเป็นฐานในการวางแผนทาง และกำหนดทิศทางในการที่จะพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่ความยั่งยืน โดยหลักการพัฒนาอย่าง ยั่งยืน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมวัฒนธรรม 3) สิ่งแวดล้อม (ธนัชชา ฤทธิเดช, 2558) และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน คือ การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้ เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนร่วม ในทรัพยากรของชุมชนและเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชนที่ไม่มีส่วนในการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงเป็นปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ทั้งนี้การมี ส่วนร่วมของชุมชนนี้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการความรู้ที่ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ และทักษะในการ จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Zapata et al., 2011) พบว่า การเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการ ขับเคลื่อนและสร้างความเข้มแข็งของการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งจากผลการวิจัยก็ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนา ของหมู่บ้านโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในด้านมิติด้านสังคม วัฒนธรรมและประเพณี มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้าน สิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาให้ไปในทิศทางเดียวกัน และก่อเกิดเป็นความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีการบูรณาการทำงานในทุกภาคส่วน ภายในหมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้าน ภายนอกหมู่บ้าน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดภาคีเครือข่ายในการทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียน รู้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ข้อมูลด้านอื่นๆ ประกอบเพิ่มเติม เพื่อเป็นฐานคิดในการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่ กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). *หลักสถิติ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยว
และกีฬา. (2562). *สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนธันวาคม 2562*. (15 กุมภาพันธ์ 2563) สืบค้น
จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20200123132729.pdf
ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*,
13(2), 25-46.

- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 2*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา : โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- ธัชชา ฤทธิเดช. (2558). *แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพมหานคร.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านโคกโคไกรจังหวัดพังงา. *Veridian E-Journal*. 7(3), 650-665.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. กอสนิษฐ์ : ประสานการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พจนาน สอนศรี และ สมภพ ยี่จ่อหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่ : หจก.วนิดาการพิมพ์
- ภราเดช พัญญิวีเชียร. (2539). *พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน*. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 15(2), 17.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดฉัตรศิลา ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- วีระพล ทองมา. (2559). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. (15 มีนาคม 2563) สืบค้นจาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc.
- โศรยา สิ่งชูวงศ์. (2546). *วิวัฒนาการแหล่งท่องเที่ยวกรณี เกาะช้าง จังหวัดตราด*. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- สุถี เสริฐศรี. (2557). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกนออำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม*. คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2546). *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา*. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สินธุ์ สโรบล อุดร วงศ์ทับทิม และ สุภาณี ทรงพรวานิชย์. (2545). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิด และประสบการณ์*. เชียงใหม่ : มิ่งเมืองนวัตน์.
- Creswel, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting Mixed Methods Research*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA : Sage.
- Creswel, J. W. (2015). *A concise Introduction to Mixed method Research*. Los Angeles : Sage.
- Dickman, C. R. (1996). *Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna*. Australian Nature Conservation Agency, Canberra, Australia.
- Lee CK, Back KJ. (2003). Pre and post casino impact of residents perception. *Annals of Tourism Research*, 27(30), 868-885.
- Kampetch, P. and Jitpakdee, R. (2017). *Success factors for management by community based tourism to sustainable*. Proceeding of The 7th STOU National Research Conference November 24, 2017 Sukhothai Thammathirat University Bangkok, 564-575.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory*. New York : McGraw-Hill.

Shao Q. (2007). Develop rural tourism and facilitate new rural area construction. *Qiushi*, 46(4), 42-44.

Zapata, Maria Jose, Michael C. Hall, Patricia Lindo & MiekeVandershaeghe. (2011). Can Community-Based Tourism Contribute to Development and Poverty Alleviation? Lesson from Nicaragua. *Current Issue in Tourism*, 14(8), 725 – 749